

Κάτοικοι **22.500**

Η μεγαλύτερη πόλη του νομού, πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας, τα Γιαννιτσά, είναι κτισμένα στα όρια της αποξηραμένης λίμνης κι έχουν μετατραπεί σε αξιόλογο βιομηχανικό και γεωργοκτηνοτροφικό κέντρο. Βρίσκονται 40 χλμ. ανατολικά της Έδεσσας. Στα όρια του δήμου Γιαννιτσών, στον οικισμό Αρχοντικό, αποκαλύφθηκαν προϊστορικές πασσαλόπηκτες κατοικίες, χρονολογημένες στα 2000 π.Χ., όταν η περιοχή ήταν παραθαλάσσια. Η περιοχή κατοικήθηκε συνεχώς ως τους ύστερους βυζαντινούς χρόνους, όταν πια οι προσχώσεις του ποταμού Λουδία είχαν μετατρέψει τον κόλπο σε λίμνη. Την τετραετία 1928 – 1932, έγιναν εκεί αποξηραντικά έργα, με τα οποία παροχετεύονται τα νερά της λίμνης στον Αξιό και στον Λουδία και χύνονται στον Θερμαϊκό κόλπο.

Στην πόλη, λειτουργεί Ιστορικό – Λαογραφικό Μουσείο που εγκαινιάστηκε το 1997, έργο της Ιστορικής – Λαογραφικής Εταιρείας «Φίλιππος».

Τηλέφωνα: Αστυνομία: 238.20.22.224, Τροχαία 238.20.24.098, Δήμος 238.20.22.228, ΟΤΕ 238.20.83.499, Ταξί 238.20.22.296, 238.20.22.919, Μουσείο 238.20.83.770, Νοσοκομείο 238.20.82.222, 238.20.22.919.

Η ιστορία των Γιαννιτσών

Η ιερή πόλη:

Ο κατακτητής της Μακεδονίας για λογαριασμό του σουλτάνου Μουράτ Β', στρατηγός Αχμέτ

Εβρενός, ξεκίνησε το κτίσιμο των Γιαννιτσών στα 1430, χρονιά που η Θεσσαλονίκη έπεσε στους Οθωμανούς. Η νέα πόλη εποίκιστηκε με Οθωμανούς, κυρίως Γιουρούκους από τη Μικρά Ασία. Οι Γιουρούκοι είναι αγρότες που και στη Μικρά Ασία διατηρούσαν ως πρόσφατα αρχαιοελληνικά έθιμα και, κατά ορισμένους επιστήμονες, πιθανώς κατάγονται από αρχαία ελληνικά φύλα. Όμως, στα Γιαννιτσά ένωσαν και ήταν Οθωμανοί.

Στην πόλη εγκαταστάθηκαν ο ίδιος ο Εβρενός, η οικογένειά του και ο παιδαγωγός του, Σείχ Ιλαχί (ή Σιάχ Λιάνης), ο τάφος του οποίου αποτελούσε τόπο ιερού προσκυνήματος των μουσουλμάνων. Με τον καιρό, τα Γιαννιτσά εξελίχθηκαν σε ιερή πόλη και αναπτύχθηκαν σε 17 συνοικίες με ισάριθμα τζαμιά.

Από τον ΙΖ' αιώνα, στην πόλη εγκαταστάθηκαν και λίγοι χριστιανοί που ίδρυσαν δικό τους σχολείο.

Ο καπετάν Άγρας:

Η λίμνη των Γιαννιτσών ήταν γεμάτη καλαμιές αδιαπέραστες. Τη έλεγαν Βάλτο. Μικρά λασπωμένα νησάκια υπήρχαν διάσπαρτα εκεί. Τη διέσχιζαν μόνο πλάβες, ξύλινες βάρκες χωρίς καρίνα. Προχωρούσαν μέσα από διαδρόμους, ανάμεσα στα καλάμια. Δύσκολο να εντοπιστεί κάποιος που κινιόταν εκεί ξέροντας τα κατατόπια. Στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, οι Βούλγαροι κομιτατζήδες χρησιμοποιούσαν τον Βάλτο ως ασφαλές κρησφύγετο. Εξορμούσαν από κει και τρομοκρατούσαν τα γύρω χωριά. Είχαν τα στέκια τους σε ψαράδικες καλύβες χτισμένες με καλάμια στα ρηχά. Με καλαμένιο πάτωμα και χαμηλή σκεπή για να μη διακρίνονται από μακριά. Και χωματένιο μετερίζι τριγύρω για οχύρωση. Είχαν έξι καλύβες, στα νοτιοανατολικά.

Οι Έλληνες έφτασαν αργότερα εκεί. Έπιασαν μια καλύβα στα βόρεια κι έχτισαν μια δεύτερη στα ανατολικά. Οι συγκρούσεις ήταν αμφίρροπες ως το φθινόπωρο του 1906. Στις 10 Οκτωβρίου του 1906, έφτασε στη λίμνη ο ανθυπολοχαγός Τέλλος Αγαπηνός με είκοσι άντρες. Πήρε το ψευδώνυμο καπετάν Άγρας. Επί ένα μήνα, μάθαινε τα μυστικά της περιοχής από τον παλιότερο Νικηφόρο. Μετά, άρχισε να οργανώνει τους Έλληνες και ν' ανοίγει νέους διαδρόμους αψηφώντας τις βουλγαρικές ενέδρες και δίνοντας μάχες

συνεχώς.

Αρχηγός των κομιτατζήδων ήταν ο Αποστόλης. Το πρωί, 14 Νοεμβρίου, δέχτηκε την πρώτη επίθεση του καπετάν Άγρα. Μια βδομάδα αργότερα, στις 21 Νοεμβρίου, ο καπετάν Άγρας χτύπησε για δεύτερη φορά, πολύ πιο μακριά. Οι Έλληνες κωπηλατούσαν όλη νύχτα ώσπου να φτάσουν στον στόχο.

Η φήμη του νέου καπετάνιου πέρασε τα όρια του Βάλτου. Οι κομιτατζήδες έτρεμαν στ' όνομά του. Οι χωρικοί άρχισαν να νιώθουν ασφαλείς. Άνοιξαν οι επικοινωνίες ανάμεσα στα χωριά και με τη Θεσσαλονίκη. Όμως, ο καπετάν Άγρας προσβλήθηκε από ελονοσία κι ο πυρετός τον έκαιγε. Δέχτηκε να λείψει στη Θεσσαλονίκη αλλά σε μια βδομάδα ξαναγύρισε. Τον Φεβρουάριο, αναγκάστηκε να πάει στη Νάουσα για θεραπεία. Μέσα στον πυρετό του, φαντάστηκε πως θα μπορούσε να συνεννοηθεί με τους κομιτατζήδες. Κοινός εχθρός τους ήταν οι Τούρκοι. Αυτούς έπρεπε να χτυπήσουν.

Η αρχική σκέψη του έγινε έμμονη ιδέα. Το καλοκαίρι, κατόρθωσε να πάρει επαφή με τους κομιτατζήδες που δέχτηκαν να γίνει μια πρώτη συνάντηση. Το ραντεβού ορίστηκε για τις 3 Ιουλίου του 1907 στη θέση Γκαβράν, περίπου δέκα χλμ. έξω από τη Νάουσα. Θα πήγαινε εκεί με τον σύντροφό του Μίγκα. Τους κομιτατζήδες θα εκπροσωπούσαν ο Ζλατάν κι ο Κασάπσε. Μάταια οι σύντροφοί του τον εξόρκιζαν να μην εμπιστεύεται τους Βουλγάρους.

Η συνάντηση έγινε την καθορισμένη μέρα στον ορισμένο τόπο. Μόνο που οι κομιτατζήδες, όταν διαπίστωσαν πως πραγματικά ο καπετάν Άγρας είχε έρθει μόνο με τον Μίγκα κι άοπλος, έβγαλαν τα κρυμμένα όπλα τους και τον αιχμαλώτισαν. Επί τέσσερις μέρες, τον βασάνιζαν και τον τριγυνούσαν ξυπόλυτο στα γύρω χωριά, να δουν με τα μάτια τους οι χωρικοί πώς κατάντησε ο καπετάνιος. Στις 7 του Ιουλίου του 1907, τον κρέμασαν μαζί με τον Μίγκα από ένα δέντρο έξω από το χωριό Τέτοβο.

Πέντε χρόνια αργότερα, στις 11 το πρωί της 20ής Οκτωβρίου του 1912, τα πρώτα ελληνικά τμήματα έμπαιναν νικηφόρα στην πόλη των Γιαννιτσών.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 1.4.2011)